

ÖLÜM ve İSMİN SESSİZLİĞİ

HASAN PATIR

Biri öldü mü, evvela adını kaybeder.
Hayattayken bir isme sahipti; bir kimliğe, bir
sese, bir çağrılışa...
Adını duyduğunda dönerdi, adını işittiğinde
gülümserdi.
İsim, insanın dünyadaki yankısıydı. Ama ölüm
geldiğinde o yankı susar.
Artık kimse “*Hasan nerede?*” demez;
“*Cenaze geldi mi?*” der.
“*Mevta kefenlendi mi?*” diye sorulur.
Ve sonra o kadim, o tören cümlesi gelir:
“*Merhumu nasıl bilirdiniz?*”
İsim yok. İsim öldü.

Dil bile ölünün ardından susar, hatta
saygısından belki de utanır adını anmaya.
Sanki adını söylese, öleni yeniden
çağıracaktı gibi korkar insan.
Çünkü bilir ki, o isim artık karşılık bulmaz.
İsimler, yalnız yaşayanlara hitap eder.
Ölüye seslenemezsin; o duymaz, dönemez,
cevap veremez.

Ölüm, sadece bedeni değil, kimliği de siler.
İnsan, toprağa değil, isimsizliğe gömülür
aslında. “*Cenaze*” olur, “*mevta*” olur,
“*merhum*” olur — ama “*Hasan*” olmaz artık.
Bir zamanlar “ben” diyen, kendi ismini taşıyan
o kişi, şimdi bir “o”dur.
Bir “varlık” değil, bir “hatıra”dır.

Toplumun dili bile bunu kabullenmiştir.
Cenaze evinde kimse isimle konuşmaz.
“*Cenazeyi getirdiler mi?*”, “*Mevta hazır mı?*”
denir. Oysa daha dün, o aynı insanın adıyla
sesleniliyordu:
“*Hasan abi geliyor.*”, “*Nagehan hanım
aradı.*”
Bir gün içinde her şey değişir. İsim gider,
geriye bir beden kalır.

Ve o beden, artık “*kime ait olduğu*” üzerinden
değil,
“*ne yapılacağı*” üzerinden konuşulur.
Kefen, yıkama, defin, dua...
İsim, yerini eylemlere bırakır.

Sonra o törensel sessizlikte, imamın sesi duyulur:

“Merhumu nasıl bilirdiniz?”

Ne kadar sade bir soru...

Ne kadar derin bir unutuş.

Artık isim anılmaz; çünkü adını anmak, ölümü eksiltmek gibi gelir insana.

Bu soru, adın yokluğunda hatırayı onurlandırmanın bir yoludur aslında. Çünkü isim ölmüştür.

Ama belki iyiliği yaşamıştır.

Ölüm, insanın sadece bedenini değil, dil içindeki varlığını da yok eder. İsim, bir kelime değildir.

Bir varlık izidir. Doğarken verilen o ses, insanın ömrü boyunca kimliğini taşır.

Ama ölüm anında sessizce kaybolur. Geride kalanlar onu hatırlasa da o artık o adı taşımaz. İsim, sahibini kaybedince yetim kalır.

Bir mezar taşına kazınan isim, aslında bir yankının son izidir. O taş, artık o ismi taşır, ama o isim yaşamaz. Bir zamanlar sesle var olan, şimdi taşa yazılmıştır. Ve taş konuşmaz.

Belki de bu yüzden insan, yaşarken adını bir şeye yazmak ister. Bir kitaba, bir kalbe, bir hikâyeye, Bir iyiliğe...

Çünkü bilir:

Bir gün *“isim”* olmayacaktır, ama iz kalabilir.

Hayat, ismin anlam bulduğu kısa bir cümledir. Doğumda başlar, ölüm noktasında biter.

Ama bazı cümleler, nokta konduktan sonra da yankılanır. O yankı, belki bir çocuğun hafızasında.

Belki bir dostun duasında, belki de bir taşın üstünde kalır.

İnsan ölürken aslında iki kez ölür. Birincisi bedeni toprağa girdiğinde, ikincisi adı dilden düştüğünde.

Hayattayken bir isme sahipti. O isimle çağrılır, o isimle sevilir, o isimle var olurdu.

İsmi duyunca dönerdi, ismi söylendiğinde gülümserdi. O isim, onun dünyadaki yankısıydı.

Ama ölüm geldiğinde o yankı kesilir. Adı artık bir çağrı değil, bir hatıradır.

“Cenaze geldi mi?” derler.

“Mevta kefenlendi mi?” derler.

Bir zamanlar adıyla anılan insan, şimdi bir kelimenin içine sığar:

Mevta.

Ve o kelimenin ardında.

Adını kaybetmiş bir sessizlik yatar.

Sonra o tanıdık, o tören cümlesi gelir:

“Merhumu nasıl bilirdiniz?”

Kimse *“Hasan’ı nasıl bilirdiniz?”* demez.

Çünkü isim artık ölünün değil, yaşayanın dilindedir.

Ölüm, adı da beraberinde götürmüştür.

Dil, ölüye karşı sessizleşir. Belki saygıdandır.

Belki korkudan, belki de derin bir

kabullenıştır,

Bu isim artık işe yaramaz.

Bir zamanlar *“ben”* diyen insan, artık *“o”* olmuştur.

O bedeninin adı yoktur, sadece yönü vardır:

Toprağa, sonsuzluğa, suskunluğa...

Ve mezar taşı dikilir. Üzerinde iki tarih, bir isim. Ama o isim artık sahibine ait değildir.

Taş, ismi taşır; ama o isim yaşamaz.

Bir zamanlar nefesle yankılanan ses, artık rüzgârın uğultusuna karışmıştır.

Belki de bu yüzden insan, yaşarken adını bir izle birlikte bırakmak ister.

Bir kelimeye, bir sevgiye, bir iyiliğe...

Çünkü bilir:

Bir gün *“isim”* olmayacaktır.

Ama anlam kalabilir.

Ölüm, bir suskunluk değil, bir dönüşümdür aslında. Adın biter, ama iz sürer. Beden yok olur, ama hatıra kalır. İnsan unutulur, ama bıraktığı ışık kalır.

İnsan unutulur, ama bıraktığı ışık kalır.

Ve ölüm, sonunda kulağımıza fısıldar:

“İsim ölür, ama anlam kalır.”